

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № _____

_____ 2021 р.

Заступник голови Приймальної
комісії

Ю. О. Каганов

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

на основі здобутого освітнього (освітньо-кваліфікаційного) рівня освіти

та

для осіб, які не менше одного року здобувають освітній ступінь бакалавра

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Спеціалізація: 016.01 Логопедія

Освітня програма: Логопедія

I. Пояснювальна записка

1. Мета фахового вступного випробування з «Психолого-педагогічних дисциплін» – з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок абітурієнтів, які вступають на основі освітнього (освітньо-кваліфікаційного) рівня з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем «бакалавр» спеціальності 016 Спеціальна освіта, 016.01 «Логопедія» в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Спеціальна педагогіка є самостійною галуззю науково-педагогічного знання у структурі педагогіки, яка є базовою. Об'єктом спеціальної педагогіки є освіта осіб з порушеннями психофізичного розвитку як соціокультурний, педагогічний феномен; гармонізація їх життя та діяльності в соціумі в найвищих межах можливих досягнень. Основним завданням спеціальної педагогіки є визначення шляхів підвищення рівня життєдіяльності дітей через корекцію і компенсацію порушень психофізичного розвитку; вивчення і визначення шляхів абілітації та реабілітації дітей з психофізичними порушеннями. Програма вступних випробувань дозволяє з'ясувати рівень навчальних досягнень вступників з психолого-педагогічних дисциплін та містить у собі основні питання, які дозволяють уявити цілісність і системність теоретичних знань абітурієнта, а також практичних навичок у галузі педагогіки та психології.

2. Форма фахового вступного випробування.

Випробування проходить у кілька етапів:

- на початку засідання голова фахової комісії розпечатує пакет з варіантами білетів, що виносяться на вступне фахове випробування;
- абітурієнти дають письмову відповідь на питання екзаменаційного білету у письмовій формі. Тривалість письмового етапу - 60 хвилин;
- перевірка та обговорення членами фахової комісії відповідей та оголошення оцінки абітурієнтам.

3. Білети: структура білету.

Білет фахового вступного випробування містить 3 теоретичних питання з педагогіки, психології та основ спеціальної (корекційної) педагогіки.

4. Вимоги до відповіді вступника.

Вступник має виявити знання про:

- предмет педагогіки, корекційної педагогіки та психології;
- види порушень, наявність яких потребує корекційного навчання та виховання;
- закономірності процесу формування особистості та усвідомлення ролі в ньому навчання, розвитку, виховання;
- зміст, принципи, методи, форми навчання, розвитку і виховання;
- особливості методів, прийомів і форм корекційної педагогіки.

Вступник має оперувати дефініціями: освіта, спеціальна освіта, виховання, корекційне виховання, розвиток, методи педагогічного дослідження, принципи навчання, методи, засоби, прийоми навчання, форми організації навчання, види діяльності, вікова періодизація, принципи і методи виховання, напрями і форми виховання, інклюзія, інклюзивна освіта.

При аналізі питання абітурієнт повинен вміти:

- аналізувати, систематизувати освітні потреби різних категорій дітей;
- встановлювати причинно-наслідкові зв'язки педагогічних явищ;
- демонструвати вміння вирішувати практичні завдання;
- наводити приклади, обґрунтовувати свою позицію.

II. Критерії оцінювання

Для особи, яка претендує на зарахування за ступенем бакалавра:

Високий рівень (175-200 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в повній мірі засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, але й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади.

Достатній рівень (150-174 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: має також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять.

Задовільний рівень (124-149 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

Низький рівень (100-123 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

До участі у конкурсі не допускається (0-99 балів), якщо вступник виявив такі знання та вміння: не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

III. Структура програми

Педагогіка

1. Предмет і основні завдання педагогіки. Історія розвитку сучасної педагогічної науки. Основні галузі педагогіки: загальна педагогіка; історія педагогіки; вікова педагогіка; загальна методика навчання та окремі часткові методики навчальних дисциплін; шкільна гігієна; соціальна педагогіка; порівняльна педагогіка; галузеві педагогіки; народна педагогіка. Основні категорії педагогіки.

2. Розвиток, формування і виховання особистості. Поняття «індивід» та «особистість». Поняття про розвиток і формування особистості. Основні фактори розвитку і формування особистості. Народно-педагогічні уявлення про ці фактори. Роль діяльності, активності і спілкування у формуванні та розвитку особистості.

3. Система освіти в Україні. Основні стратегічні напрямки сучасної освітньої політики. Поняття про систему освіти. Основні принципи освіти в Україні. Структура освіти в Україні. Органи управління освітою. Освітня діяльність як цілісний педагогічний процес. Поняття про педагогічний процес, взаємодію його учасників. Структура педагогічного процесу. Його суперечності і рушійні сили. Закономірності і принципи педагогічного процесу.

4. Дидактика. Суть процесу навчання, його структура, методологія. Поняття дидактики. Основні категорії дидактики. Методологія процесу навчання. Структура діяльності вчителя у педагогічному процесі. Закономірності і принципи навчання. Закономірності навчання. Поняття про принципи навчання. Характеристика принципів навчання. Загальна характеристика змісту освіти. Вдосконалення змісту освіти в сучасних умовах. Характеристика навчальних планів, програм і підручників. Взаємозв'язок загальної, політехнічної та професійної освіти. Аналіз змісту освіти та зарубіжної школи.

5. Форми, методи і засоби організації навчання. Поняття про форми організації навчання. Урок – основна форма організації навчання. Позаурочні форми організації навчання. Методи і засоби навчання. Поняття про методи навчання, їх класифікація. Методи організації навчальної діяльності. Методи стимулювання навчальної діяльності школярів.

Методи контролю і самоконтролю у навчанні. Засоби навчання. Використання комп'ютерної техніки, ТЗН у навчанні. Вибір оптимального поєднання методів і засобів навчання.

6. Контроль і оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Суть і основні види контролю успішності учнів. Оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, 12-бальна система оцінювання знань учнів. Критерії і норми оцінювання навчально-пізнавальної діяльності. Диференційоване навчання. Диференційоване оцінювання. Проблема навчання обдарованих дітей. Організація навчальної діяльності дітей з особливими потребами. Інклюзивне навчання. Причини неуспішності у навчанні і шляхи їх подолання. Оптимізація процесу навчання.

7. Процес виховання та його теоретичні основи.

Процес виховання, його специфіка, структурні елементи і рушійні сили. Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання. Особистість вихователя. Самовиховання: суть, умови, етапи та прийоми. Перевиховання, його функції. Основні закономірності і принципи виховання. Розумове виховання. Моральне виховання. Трудове виховання. Естетичне виховання. Фізичне виховання та загартування школярів. Шляхи реалізації змісту виховання. Основні стратегічні напрямки виховання підростаючого покоління у сучасних умовах. Особистісно-зорієнтоване виховання. Сучасні цінності у вихованні: проблеми, пошуки, перспективи. Традиції української етнопедагогіки і їх використання у виховному процесі. Виховна робота у закладі вищої освіти: симбіоз нового і традиційного. Позакласна та позашкільна виховна робота. Розмаїття масових, групових та індивідуальних форм виховної роботи. Основні позашкільні установи, завдання і зміст їх роботи. Поняття про методи виховання. Класифікація методів виховання. Психолого-педагогічні умови оптимального вибору і ефект застосування методів виховання.

8. Спільна виховна робота школи, сім'ї і громадськості. Дитячі та молодіжні організації. Зміст та умови успішного сімейного виховання. Труднощі і недоліки виховання дітей в сім'ї. Формування та розвиток виховного потенціалу сім'ї. Напрямки діяльності громадськості по наданню допомоги школі і сім'ї у вихованні дітей. Дитячі та молодіжні організації.

9. Особистість і колектив. Виховання дитячого колективу. Закони життя дитячого колективу. Стадії розвитку колективу. Органи колективу. Умови підвищення учнівського самоврядування.

10. Видатні педагоги: К.Д.Ушинський, А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський, С.Ф.Русова. К.Д.Ушинський про педагогіку у широкому і вузькому розумінні цього поняття та як науку і мистецтво виховання. Ушинський про застосування в навчанні і вихованні народної педагогіки. Теоретична і практична діяльність С.Ф.Русової. Перші документи про школу і освіту в УРСР і РСФСР. Продовження українізації навчально-виховних закладів при радянській владі. Освітні віхи життя і педагогічної діяльності А.С.Макаренка. Творча спадщина А.С.Макаренка і відродження школи та педагогіки в сучасних умовах. Життя і педагогічна діяльність В.О.Сухомлинського. Питання морального, трудового і естетичного виховання учнів і теорії і практиці Сухомлинського. Проблеми виховання патріота, громадянина в педагогічній спадщині Сухомлинського.

Психологія

1. Предмет, завдання та розвиток психології. Предмет психології як науки. Основні психологічні категорії (психічні процеси, психічні стани, психічні властивості, психічні новоутворення). Активна рефлексорна природа психічного. Значення психологічних знань для навчання і виховання дітей. Методи психології.

2. Розвиток психіки в філогенезі. Поява та розвиток свідомості. Розвиток психіки у філогенезі: стадії та рівні розвитку форм психічного відображення. Суспільно-історичний характер свідомості. Розвиток свідомості та її структура. Сутність відмінностей психіки

людей від психіки тварин. Психіка і свідомість. Свідоме і несвідоме в психічній діяльності людини.

3. Особистість. Поняття особистості в психології. Людина, індивід, особистість, індивідуальність. Склад і структура особистості. Формування та розвиток особистості. Особистість як суб'єкт і об'єкт навчання, виховання і самотворення. Психологічна характеристика діяльності та активності людини. Поняття про діяльність. Структура діяльності. Види діяльності. Уміння і навички людини. Звички. Види людської діяльності (спілкування, гра, навчання, праця); їх освоєння і розвиток.

4. Психологія міжособистісного спілкування. Особистість у групі Функції спілкування (комунікативна, перцептивна, інтерактивна). Типові труднощі і техніка міжособистісного спілкування. Групи у психології. Вплив групи на особистість та особистості на групу.

5. Основи вищої нервової діяльності: сприйняття, увага, пам'ять, емоції. Увага і її фізіологічні основи. Розвиток і виховання уваги школярів. Поняття відчуття. Аналізатори як органи відчуттів Загальні закономірності відчуттів. Поняття про сприймання. Загальні властивості та індивідуальні особливості сприймань. Поняття про пам'ять. Класифікація і види пам'яті. Мислення і мова. Основні форми мислення. Індивідуальні відмінності у мисленні людини. Поняття про уяву як вищий пізнавальний процес. Класифікація та види уяви. Емоції і почуття. Воля.

6. Темперамент і характер. Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Психологічна характеристика та властивості типів темпераменту: холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік. Врахування особливостей темпераментів дітей в навчально-виховній роботі. Поняття про характер. Структура характеру. Риси характеру. Формування характеру та шляхи його виховання. Поняття про здібності. Природні і соціальні передумови здібностей. Види здібностей. Здібності, обдарованість, талант, геніальність, майстерність. Формування та розвиток здібностей.

7. Періодизація розвитку. Предмет, завдання, принципи, методи вікової психології. Періодизація розвитку і загальні питання розвитку дитини. Предмет, завдання, принципи, методи вікової психології. Поняття про розвиток і формування. Закономірності психічного розвитку. Рушійні сили психічного розвитку. Навчання, виховання і розвиток. Вікова періодизація психічного розвитку. Розвиток дитини в ранньому і переддошкільному віці. Розвиток дитини в дошкільному віці. Значення сім'ї у ранньому і дошкільному віці. Усвідомлене батьківство. Формування готовності дитини до школи. Психологія особистості молодшого школяра. Загальна характеристика віку. Учбова діяльність молодшого школяра. Особливості розвитку пізнавальних процесів. Формування особистості в молодшому шкільному віці. Підліткова психологія. Загальна характеристика підліткового віку. Учбова діяльність і праця підлітка Формування особистості в підлітковому віці. Розвиток емоційно-вольової сфери і спілкування. Інтересів і здібностей підлітків. Психологія ранньої юності. Загальна характеристика ранньої юності (старшокласника) (15-18 років). Період завершення фізичного дозрівання організму, завершальний етап початкової соціалізації особистості. Соціальна ситуація розвитку – вибір професії, соціальне та особистісне самовизначення. Професійно-орієнтоване навчання як підготовка до професійного самовизначення. Розвиток інтелекту як загальної здібності. Диференційований підхід до шкільних предметів, цінність та значущість шкільних знань. Формування особистості в ранній юності.

8. Предмет, структура педагогічної психології. Принципи вивчення психіки дитини. Методи вікової й педагогічної психології. Психологія виховання. Характеристика загальних закономірностей формування особистості школяра. Психологічні основи виховної дії. Роль колективу в процесі виховання. Індивідуальний підхід у вихованні.

9. Психологія навчальної діяльності. Поняття про навчіння та його види. Формування в учнів наукових понять. Рівні навчання: сенсорний, моторний, сенсомоторний та когнітивний, їх змістовна характеристика. Засвоєння навчального

матеріалу. Типи учіння. Основні характеристики процесу засвоєння. Формування навичок. Формування понять. Формування вмінь. Типи навчання.

10. Психологія педагогічної діяльності. Загальна характеристика педагогічної діяльності. Особистість педагога. Педагогічні здібності та вміння. Функції педагогічної діяльності. Стили педагогічної діяльності.

Основи спеціальної (корекційної) педагогіки

1. Особливості соціальної підтримки дітей та молоді з порушеннями психофізичного розвитку. Поняття інвалідності. Характеристика видів відхилень у здоров'ї. Типологія інвалідності. Причини відхилень у здоров'ї. Характеристика сегрегаційного та інтеграційного підходів до вирішення проблем людей з інвалідністю. Медична (адміністративна) та соціальна (інтерактивна) моделі соціальної підтримки даної категорії. Правила реабілітації дітей з обмеженою дієздатністю. Зміст соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами.

2. Девіантна поведінка дітей та молоді як форма соціальної дезадаптації. Поняття девіантної поведінки. Теорії девіації. Види девіантної поведінки. Фактори ризику девіантної поведінки дітей та молоді. Характеристика профілактичних програм попередження негативних явищ в молодіжному середовищі. Форми соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю, схильними до девіантної поведінки. Характеристика різних форм девіації неповнолітніх. Характеристика делінквентної поведінки. Особливості адиктивної поведінки неповнолітніх.

3. Методи педагогічної діагностики. Спостереження, анкетування, інтерв'ювання. Соціометричний метод. Тестування. Вивчення учнів у педагогічних ситуаціях (спеціально створені ситуації раптовості, ситуації вибору, ситуації подолання труднощів, ситуації обміну думками, прийом опори на власний досвід, прийом посилення протиріч і т. ін.). Експеримент. Метод незалежних характеристик. Метод рейтингу, рангових оцінок.

4. Спеціальна педагогіка як наука. Особливості становлення спеціальної педагогіки в системі наукового знання. Значення спеціальної педагогіки як науки. Види порушень психофізичного розвитку. Інтеграція та інклюзія у сучасній освіті. Мета, предмет та завдання спеціальної педагогіки. Основні напрями та принципи спеціальної педагогіки. Основні категорії спеціальної педагогіки. Функції спеціальної педагогіки. Структура спеціальної педагогіки.

5. Становлення і розвиток теоретичних основ спеціальної педагогіки. Соціокультурні основи спеціальної педагогіки. Економічні основи спеціальної педагогіки. Правові засади спеціальної освіти. Клінічні основи спеціальної педагогіки. Лінгвістичні і психолінгвістичні основи спеціальної педагогіки. Історія становлення і розвитку національних систем спеціальної освіти. Періоди становлення систем спеціальної освіти.

6. Характеристика осіб з порушеннями розвитку. Психолого-педагогічна характеристика осіб з порушеннями фізичного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика осіб з порушеннями психічного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика осіб з порушеннями сенсорного розвитку. Спеціальна та інклюзивна освіта осіб з різними нозологіями.

7. Галузі спеціальної педагогіки. Олігофренопедагогіка. Сурдопедагогіка. Тифлопедагогіка. Ортопедагогіка. Логопедія. Сучасна система спеціальних освітніх послуг. Профілактика, рання діагностика і рання комплексна допомога дітям з особливими освітніми потребами. Дошкільна освіта дітей з особливими освітніми потребами. Шкільна система спеціальної освіти. Професійна орієнтація, система професійної освіти осіб з обмеженими можливостями. Спеціальна освіта за кордоном та в Україні. Перспективи розвитку спеціальної освіти в Україні.

8. Інклюзивна соціальна політика. Сутність інклюзії. Інклюзивна освіта. Інклюзивне виховання. Інклюзивний освітній простір. Створення та забезпечення рівних можливостей. Безбар'єрне середовище.

IV. Список рекомендованої літератури

Педагогіка

1. Вишневецький О.І., Кобрій О.М., Чепіль М.М. Теоретичні основи педагогіки : курс лекцій. Дрогобич : Відродження, 2001. 268 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка : навч. посібник Київ : Вид. центр «Академія», 2012. 576 с.
3. Галузинський В.М. Педагогіка : теорія та історія. / В.М. Галузинський, М.Б. Євтух. Київ : Вища шк., 1995. 237 с.
4. Зайченко І.В. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закладів. Київ : Освіта України, 2006. 528 с.
5. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання : навч. посіб. Київ : Вища шк., 1997. 304 с.
6. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка родинного виховання : навч. посіб., Київ : Знання, 2006. 324 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. 230 с.

Психологія

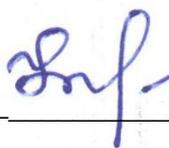
1. Варій М.Й. Загальна психологія : навчальний посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : ВД «Професіонал», 2004 . 304 с.
3. Дуткевич Т.В., Яцюк В.А. Вікова і педагогічна психологія (курс лекцій та практикум) : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2007. 208 с.
4. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
5. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки : посібник. Київ : Академвидав, 2003. 504 с.
6. Токарева Н.М. Основи педагогічної психології : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг, 2013. 223 с.

Основи соціальної та спеціальної педагогіки

1. Войтко В. Навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами: сучасні підходи : навчально-методичний посібник. Кропивницький : КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2016. 84 с.
2. Вержиховська О.М. Формування моральних якостей у розумово відсталих молодших школярів у позакласній виховній роботі : монографія. Кам'янець-Подільський : ФОП Зволейко Д. Г., 2009. 228 с.
3. Висоцька А.М. Основні напрямки виховної роботи з формування спеціальної поведінки учнів спеціальних шкіл-інтернатів : методичний посібник. Черкаси : ЧОШОПП, 2003. 31 с.
4. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.
5. Дегтяренко Т.М., Вавіна Л.С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навчальний. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 302 с.
6. Капська А.Й. Соціальна педагогіка : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
7. Литвиненко В.А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки : навчально-методичний посібник. Суми : Кубраков С. Г., 2011. 144 с.
8. Миронова С.П., Гаврилов О.В., Матвєєва М.П. Основи корекційної педагогіки навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Опенка, 2010. 264 с.

9. Пахомова Н.Г. Спеціальна педагогіка з історією : навч. посіб. для студентів спеціальністю «Корекційн освіта». Полтава : ТОВ «АСМІ», 2012. 280 с.
10. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник: в 2 ч. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. Ч. I. 238 с.
11. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка, Олігофренопедагогіка: підручник: в 2 ч. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. Ч. II. 224 с.
12. Синьов В.М., Коберник Г.М. Основи дефектології : навч. посіб. Київ : Вища школа, 1994. 143 с.
13. Спеціальна педагогіка : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / укл. О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. Київ : Київський ун-т ім. Б. Гринченка, 2018. 364 с.
14. Спеціальна педагогіка з історією логопедії : навчально-методичний посібник / укл. О.В. Чепка. Умань : ВПЦ «Візаві», 2015 103 с.
15. Чепка О.В. Сучасні системи спеціальної педагогіки та психології : навчально-методичний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2015. 108 с.

Голова фахової
атестаційної комісії _____

Ю.Є Зубцова